

Steenmarterbeheerplan gemeente Olst-Wijhe

Olst-Wijhe, 6 maart 2012
doc. nr.: 12.007185
Vastgesteld door college 3 april 2012

Gemeente Olst-Wijhe, vakgroep fysieke infrastructuur
G. Schoemakers

Samenvatting

De steenmarter is een beschermde diersoort die zich de laatste jaren veel heeft verspreid in Oost-Nederland. Ook in Olst-Wijhe zijn de laatste jaren meer meldingen van overlast door de steenmarter. Binnen de Flora en Faunawetgeving is vastgesteld dat beschermde soorten niet gestoord, gevangen, verjaagd of gedood mogen worden. Iedere burger heeft een zorgplicht voor beschermde soorten. Dit faunabeheerplan is daarom gericht op maatregelen die schade en overlast van en door steenmarters voorkomen. Maatregelen gericht op het storen van een (vaste) rust- of verblijfplaats en het wegvangen en uitzetten van steenmarters zijn ontheffingsplichtig. Deze maatregelen moeten daarnaast worden uitgevoerd door gecertificeerde medewerkers, de Fauna Beheereenheid (FBE) van de Provincie Overijssel of door een ingeschakeld gecertificeerd faunabeheerbedrijf. Binnen de bebouwde kom heeft de gemeente de verantwoordelijkheid over afhandeling van klachten en meldingen van overlast door steenmarters.

Door dit steenmarterbeheerplan is het mogelijk om een ontheffing te krijgen voor het storen en vangen van steenmarters. Deze ontheffing is geldig voor 5 jaar. Voordat dit beheerplan geldig is moet dit eerst worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Overijssel. Maatregelen die genomen worden moeten wel gemeld worden bij de provinciaal toezichthouder.

Maatregelen die genomen worden dienen altijd gericht te zijn op het voorkomen van overlast en schade, en niet op het bestrijden van de steenmarter zelf. Maatregelen om schade te voorkomen verschillen per situatie. Onderscheid wordt gemaakt in huismarters, automarters en roofmarters. De ontheffing is alleen nodig bij het voorkomen van overlast door huismarters. Bij de overige twee soorten geldt dat eigenaren schade en overlast zelf moeten voorkomen.

Bij huismarters zijn maatregelen in eerste instantie gericht op het ontoegankelijk maken van het gebouw. Hierbij worden twee soorten onderscheiden:

1. Het afsluiten van toegangswegen naar gebouwen.
2. Het dichten van entrees van het gebouw zelf.

De eerste maatregelen zijn veelal eenvoudig uit te voeren door eigenaren zelf. Hiervoor is geen ontheffing nodig. De tweede maatregel is complexer en is wel ontheffingsplichtig. Hierbij wordt de (vaste) rust- of verblijfplaats van een steenmarter verstoord.

In uiterste gevallen is het mogelijk dat steenmarters worden weggevangen. Hiervoor wordt alleen toestemming gegeven in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid. Bij het wegvangen moeten ook altijd werende maatregelen worden genomen, zoals het dichten van toegangswegen en entrees van gebouwen. Tevens moeten er mitigerende maatregelen (aanbrengen van vervangende rust- en verblijfplaatsen) worden genomen bij het wegvangen van marters.

De gemeente is voor burgers het eerste aanspreekpunt bij overlast van steenmarters. In dit beheerplan is een procedure opgesteld waarbij alle meldingen worden geregistreerd. Wanneer bij deze melding blijkt dat er sprake is van overlast binnen een woning (en er dus sprake is van een rust- of verblijfplaats) wordt aangegeven wat wel en niet door bewoners zelf gedaan mag worden. Bij maatregelen die niet door bewoners zelf gedaan mogen worden zal een gecertificeerd faunabeheerbedrijf ingeschakeld moeten worden. De gemeente Olst-Wijhe informeert hierover doormiddel van een folder. Voor de adviezen worden geen kosten in rekening gebracht aan bewoners. Eventuele kosten die voortvloeien uit het nemen van maatregelen komen ten laste van de bewoners.

Inhoud

	Samenvatting
1	Inleiding
2	Steenmarters in Olst-Wijhe
2.1	Meldingen
2.2	In huis
2.3	In de auto
2.4	Roofmarters
3	Wet- en regelgeving
3.1	Flora- en faunawet
3.2	Faunabeheerplan Provincie Overijssel
3.3	Ontheffing gemeenten
4	Beheer en schadebestrijding
4.1	Ontheffing
4.2	Beheermethoden
5	Uitgangspunten gemeente Olst-Wijhe
6	Organisatie en procedure
6.1	Organisatie
6.2	Procedure afhandeling meldingen
6.3	Procedure gebruik ontheffing
7	Kosten
8	Geraadpleegde bronnen

Bijlagen:

1. Beschrijving steenmarter
2. Artikel 68 van de Flora- en faunawet
3. Kaders faunabeheerplan Provincie Overijssel, art. 6.15.
4. Protocol
5. Gecertificeerde medewerkers
6. Procedure melding overlast steenmarter
7. Formulier rapportage steenmarter
8. Nuttige adressen

1. Inleiding steenmarterbeheerplan

De steenmarter neemt in aantal toe. In de jaren zeventig kwam de steenmarter bijna niet meer voor in Nederland. Door de beschermde status gaat het de laatste jaren weer goed met de steenmarter. De steenmarter heeft zich aangepast aan nieuwe omstandigheden en komt voor in het landelijk gebied, maar ook in de bebouwde kom. De steenmarter kan echter ook overlast veroorzaken. De gemeente Olst-Wijhe krijgt een toenemend aantal meldingen van overlast. Op grond van de Flora- en Faunawet (FFW) mag de beschermde steenmarter niet worden verjaagd, gevangen of gedood. Om overlast te bestrijden moet op grond van artikel 68 FFW een ontheffing worden aangevraagd bij Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Overijssel. GS Overijssel vraagt de gemeenten om een beheerplan op te stellen, dan is het mogelijk om een ontheffing voor de periode van 5 jaar te verlenen. Is er geen beheerplan, dan moet per melding een ontheffing worden aangevraagd. Vanwege het toenemende aantal meldingen is de gemeente Olst-Wijhe ertoe overgegaan dit steenmarterbeheerplan op te stellen.

Het steenmarterbeheerplan heeft tot doel: *het geven van inzicht in de aanpak en de procedure met betrekking tot het voorkomen en opheffen van overlast door steenmarters.*

Voordelen van een beheerplan zijn:

- Een planmatige aanpak in plaats van een aanpak per melding.
- Voor een ieder is de aanpak inzichtelijk.
- Een goede onderbouwing van de ontheffingsaanvraag, anders moet de gemeente per geval een onderbouwing leveren.
- Een ontheffing van 5 jaar is mogelijk:
 - Dit is efficiënter dan per geval ontheffing aanvragen.
 - Er kan op basis van de ontheffing snel gewerkt worden.
 - Er kan sneller worden ingespeeld op de melding van een bewoner of bedrijf.
 - Er is bij de vaststelling van dit beheerplan door GS bezwaar en beroep mogelijk en niet bij elke individuele ontheffing. Dit versnelt de aanpak van de overlast.

Hoewel het steenmarterbeheerplan een procedureregeling bevat, draagt het plan bij aan het streven naar deregulering. Met dit plan is er geen regeling en ontheffing per melding meer nodig. Ook worden inwoners niet meer naar verschillende instanties gestuurd.

Dit beheerplan is gebaseerd op het beheerplan 'Samenleven met een vreemde snuiter in Deventer' (Maanen en Hoksberg, 2008), en het steenmarterbeheerplan Emmen (gemeente Emmen, 2008). Het uitgangspunt wordt gevormd door het Faunabeheerplan Overijssel (2009). Er is specifiek gekeken naar de wettelijke inkadering, methoden voor behandeling van steenmarterproblemen en oplossingen.

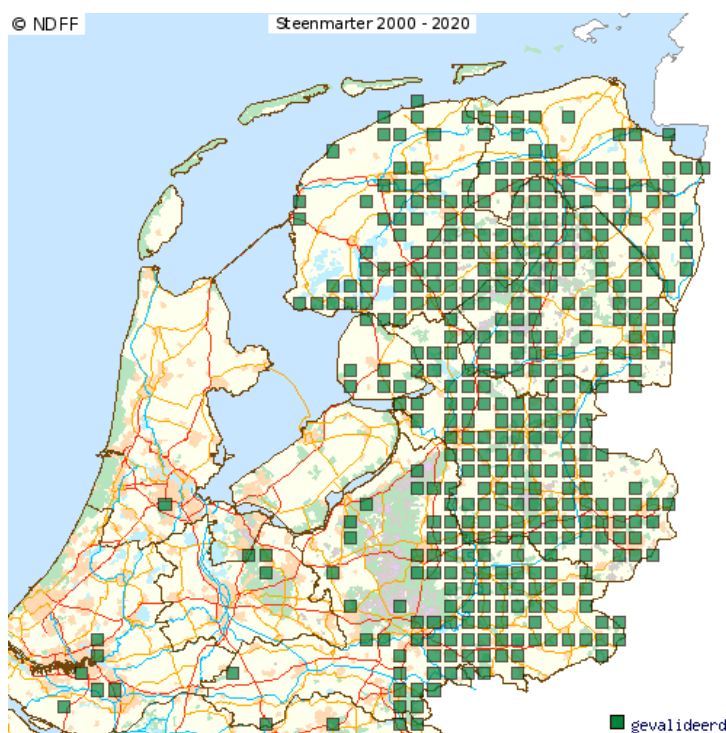
2. Steenmarters in Olst-Wijhe

Door de kleinschaligheid van het Sallandse landschap is de gemeente Olst-Wijhe een ideaal leefgebied voor de steenmarter. De laatste jaren heeft dit dier zich dan ook verder verspreid binnen de gemeente. Dit beheerplan geldt daarom voor de dorpskernen Wijhe, Olst, Den Nul, Wesepe, Boskamp, Boerhaar, Herxen en Welsum. De buurtschappen Elshof, Eikelhof, Marle en Middel vallen niet onder de bebouwde kom en vallen daarmee onder de ontheffing van de Fauna Beheereenheid (FBE) van de Provincie Overijssel.

2.1 Meldingen

In 2010/2011 jaar zijn er 10 meldingen/klachten gekomen van bewoners in Boskamp en Olst over steenmarters in hun woning (tot juli 2011). Van de jaren voor 2010 zijn geen meldingen bekend. Er wordt daarom verwacht dat steenmarters in de toekomst meer gaan voorkomen in deze dorpen en dat bewoners dit gaan ervaren als overlast. In bijlage 1 is een beschrijving van de steenmarter opgenomen. Overlast komt vooral voor in huizen door geluids- en stankoverlast. tevens zijn er meldingen van beschadigingen aan woningen en aan kabels in de auto.

Overlast veroorzaakt door de steenmarter komt in verschillende vormen voor. Er is daarom onderscheid gemaakt in de volgende groepen: in huis, in de auto en roof.

Figuur 2.1. Verspreidingsgebied van Steenmarter in Nederland. De Steenmarter heeft zich de laatste jaren vooral in Oost-Nederland sterk verspreid (NDFF, 2012).

2.2 In huis

Steenmarters kunnen een gebouw op verschillende manieren binnendringen en hier een vaste of tijdelijke verblijfplaats hebben. Via kelderopeningen, ventilatiegaten zonder roosters en vooral gaten in spouwmuur of in het dak. Een gat van 5cm. is voor een steenmarter al groot genoeg om doorheen te kruipen. Eenmaal binnen zit een steenmarter op zolders, vliering, in

kruipruimtes, spouwmuren, dakbeschot, dakboeien en dubbele plafonds. Daarnaast zitten ze ook in bijgebouwen en bouwsels zoals schuren, houthokken, fietsenhokken. In een gebouw bestaat de overlast vooral uit kabaal en stank van ontlasting. Steenmarters zijn speelse dieren en maken meer lawaai dan andere dieren in huis. Wanneer een steenmarter vroeg in de ochtend terugkomt, kan hij nog even spelen of ordent hij zijn slaapplek. Bij het spelen maken ze graag gebruik van steentjes, walnoten, tennisballen e.d. Met name jongen maken veel lawaai. In de kraamperiode van maart tot juni kan er daardoor veel geluidsoverlast zijn.

Vervuiling door plaatselijke ophoping van prooiresten in combinatie met urine en ontlasting in spouw, tussenplafond, op de zolder of onder het dakbeschot kan leiden tot behoorlijke schade door het doorlekken van mest in plafonds en muren, in gevallen tot binnenshuis. Dit gaat gepaard met een penetrante en moeilijk te verwijderen stank. Vaak is er dan ook sprake van bijkomend ongedierte, waaronder maden, bromvliegen, aaskevers, vlooiën en motten. Vooral in een marterkraamkamer kan zich een smerige bende voordoen, waarmee een vuilniszak gevuld kan worden. Soms kunnen gevaarlijke situaties ontstaan wanneer elektriciteitskabels worden aan- of doorgebeten waardoor er kortsluiting en mogelijk brand kan ontstaan. Tevens kunnen steenmarters schade veroorzaken aan gebouwen door te krabben en te bijten aan houten voorwerpen.

2.3 In auto

De steenmarter bezoekt regelmatig de auto als korte verblijf en schuilplaats. De marter zit dan onder de motorkap waar sporen zoals geurvlagen, pootafdrukken, haren of haarballen gevonden kunnen worden. De meeste klachten komen echter voort uit de schade die de steenmarter onder de motorkap aanbrengt. Hij bijt namelijk regelmatig in rubber of plastic en daarbij worden kabels beschadigd of zelfs worden doorgebeten. Daarnaast kan schade in de vorm van losgetrokken motoronderdelen, bobinekabel, etc. voorkomen.

2.4 Roof

De steenmarter is een roofdier en kan zich daarom vergrijpen aan kleine (huis)dieren. Dit roofgedrag komt echter sporadisch voor en verschilt per dier.

3. Wet- en regelgeving

De wetgeving voor dit steenmarterbeheerplan komt voort uit de FFW en het faunabeheerplan van de provincie Overijssel. Tevens komen in dit hoofdstuk de ontheffingen aan de orde die aangevraagd moeten worden.

Het ministerie van EL&I werkt aan een nieuwe natuurwet waarin bestaande wetgeving wordt gebundeld. Er is tot op heden nog geen duidelijkheid over de beschermde status die de steenmarter krijgt. Dit beheerplan is daarom gebaseerd op de huidige regelgeving.

3.1 Flora- en faunawet

De FFW heeft tot doel om een selecte groep planten en dieren in Nederland in stand te houden. In de FFW (AMvB annex artikel 75) worden beschermde (inheemse) diersoorten onderverdeeld in drie tabellen, afhankelijk van voorkomen, bedreiging en de 'gunstige staat van instandhouding'.

Tabel 1: algemeen voorkomende soorten (licht beschermd)

Tabel 2: minder algemene tot bedreigende soorten (middelhoog beschermd)

Tabel 3: zeldzame soorten of soorten van communautair belang (Habitatrichtlijn lijst IV) en/of (zeer) bedreigde soorten (strikt beschermde soorten).

Daarnaast geldt dat alle broedvogels zijn beschermd.

De steenmarter staat in tabel 2 en is daardoor een wettelijk beschermde diersoort. Dit betekent dat in geval van bepaalde ontwikkelingen, bijvoorbeeld de reconstructie van een gebouw, ontheffing van de FFW kan worden verleend indien 'er geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding wordt gedaan'. In andere gevallen wordt men gehouden aan de volgende (FFW versie 2004), voor de steenmarter relevante verbodsbepalingen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen, of met oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Deze bepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dit betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van de steenmarter verboden zijn, maar dat hiervoor onder bepaalde voorwaarden vrijstelling of ontheffing door het bevoegd gezag kan worden verleend (Maanen, E. van & M. Hoksberg, 2008).

Artikel 2 van de FFW bepaalt dat voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht geldt. Benadrukt moet worden dat dit altijd geldig is, ook wanneer ontheffing is verleend voor het oplossen van een steenmarterprobleem.

3.2 Faunabeheerplan Provincie Overijssel

Het bevoegd gezag is de provincie Overijssel door het verlenen van de ontheffingen.

Alleen in geval van aantoonbare belangrijke overlast en schade en zonder een bevredigende oplossing, kan ontheffing worden verleend voor het verontrusten of verstoren van een steenmarter of zijn vaste rust- en verblijfplaats, inclusief de toegangswegen. Ontheffing van FFW

artikelen 10 en 11 kan dan worden verleend op grond van artikel 68 van de FFW oftewel het 'Besluit beheer en schadebestrijding dieren'. Het artikel is opgenomen in bijlage 2. Tot dusver alleen relevant voor de steenmarter onder dit besluit is het eerste lid, onderdeel E ('met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen') waarbij wordt verwezen naar artikel 4 onderdeel a, waaronder het volgende staat:

'De voorkoming en bestrijding van schade of belangrijke overlast veroorzaakt door steenmarters aan gebouwen of zich daarin of daarbij bevindende roerende zaken'.

Met andere woorden, bij aantoonbare belangrijke overlast en schade door steenmarters waarvoor geen bevredigende oplossing voorhanden is, kan ontheffing worden verleend voor het verjagen van de betrokken dieren en/of het opheffen van hun vaste rust- of verblijfplaats.

Volgens de nota beleidsregels faunabeheer van de Provincie Overijssel (2008) kan ontheffing voor het bestrijden van overlast door beschermde dieren in het buitengebied conform artikel 68 alleen door Gedeputeerde Staten (GS) worden verleend aan een zogenaamde faunabeheereenheid (FBE) (Borst & Lubbers, 2004). Er bestaat één FBE voor de Provincie Overijssel. Deze regelt het beheer van dierpopulaties. Binnen de bebouwde kom is de FBE echter niet van toepassing. Daar speelt de gemeente een centrale rol bij het beheer van beschermde dieren. In de nota (Provincie Overijssel, 2008) wordt aangegeven dat het voor andere organisaties dan de FBE mogelijk is om een ontheffing te krijgen voor een soort mits een goedgekeurd beheerplan is opgesteld.

In de nota staat het volgende over ontheffingen voor overlast en schade door steenmarters:

'... voorkoming en bestrijding van schade of belangrijke overlast door steenmarters in gebouwen: de provincie heeft hierbij het voornemen zich te beperken tot ontheffingen voor het wegvangen van dieren, in combinatie met preventieve maatregelen door de eigenaar of gebruiker van de gebouwen: eigenaren/gebruikers moeten schade/overlast zelf voorkomen (indien deze schade of overlast voor hen niet aanvaardbaar is). De provincie gaat er van uit dat bij het wegvangen van steenmarters sprake zal zijn van een planmatige aanpak, waarbij binnen het leefgebied van de betreffende dieren vervangende nestgelegenheden worden gecreëerd. Deze planmatige aanpak moet in samenspraak met of door de faunabeheereenheid (in het buitengebied) of de gemeente (voor binnen de bebouwde kom) worden vormgegeven' (Provincie Overijssel, 2008).

3.3 Ontheffing gemeenten

Omdat het per geval schriftelijke aanvragen van ontheffing van FFW artikel 68 voor bestrijding van belangrijke overlast en schade door steenmarters bij de Provincie onnodig veel werk en vertraging voor behandeling kan inhouden, bestaat de mogelijkheid tot aanvraag van een structurele ontheffing bij GS. Dit stelt de gemeente Olst-Wijhe in staat om structureel en op korte termijn overlast door steenmarters te laten behandelen. Het provinciale faunabeheerplan wordt vijf jaar na opstellen herzien en volgens artikel 69 FFW wordt aan GS gerapporteerd hoe het is uitgevoerd. In de nota beleidsregels faunabeheer (Provincie Overijssel, 2008) is aangegeven dat de ontheffing specifiek geldt voor het wegvangen en uitzetten van steenmarters, in combinatie met het nemen van preventieve maatregelen. In dit beheerplan wordt echter ook omschreven welke maatregelen genomen kunnen worden om overlast te voorkomen zonder het wegvangen van de steenmarter. Volgens de FFW is namelijk ook een ontheffing noodzakelijk wanneer de (vaste) rust- of verblijfplaats van een steenmarter wordt gestoord.

In het protocol (bijlage 4) is te vinden hoe binnen de gemeente volgens de FFW wordt gehandeld bij steenmarterproblemen. Op basis van dit beheerplan kan de behandeling van

ernstige steenmarterproblemen structureel gecontroleerd en gecoördineerd worden uitgevoerd door aangewezen deskundigen. Bij de werkzaamheden wordt erop toegezien dat de diagnose en behandeling van steenmarterproblemen geschiedt conform de FFW en het provinciale faunabeleid. Net als een faunabeheerplan kan het steenmarterbeheerplan voor vijf jaar worden gehanteerd en daarna eventueel worden herzien op basis van nieuwe inzichten en ontwikkelingen.

4. Beheer en schadebestrijding

Bij overlast van steenmarters dient het beheer altijd gericht te zijn op het voorkomen van schade. Een uiterste maatregel is het wegvangen van volwassen marters. Deze maatregel dient te worden uitgevoerd door gecertificeerde faunabeheerbedrijven. In overleg met de toezichthouder van de provincie is het mogelijk dat de FBE bepaalde maatregelen neemt.

4.1 Beheerplan en toepassing ontheffing

Behandeling van de steenmarter dient gericht te zijn op het bestrijden van de overlast en schade en niet op het bestrijden van de dieren. Ter voorkoming en bestrijding van overlast in gebouwen verleend de provincie conform FFW artikel 68 alleen ontheffing voor het verstoren en verontrusten en in het uiterste geval wegvangen van dieren, in combinatie met werende maatregelen of het wegnemen van de 'vaste verblijfplaats' (bijlage 3).

De provincie stelt verder dat de maatregelen worden genomen middels een planmatige aanpak. Een planmatige aanpak – hier genoemd steenmarterbeheerplan – dient door de gemeente te worden vormgegeven en uitgevoerd. In het onderhavige beheerplan worden richtlijnen voor een planmatige aanpak gegeven, conform de bepalingen van de FFW. Hierbij gelden een protocol, een procedure en registratie van meldingen (bijlagen 4, 6 en 7). Tevens wordt door de provincie Overijssel gesteld dat in het uiterste geval van het moeten opheffen van een (vaste) rust- of verblijfplaats, er binnen het leefgebied van de betreffende steenmarters vervangende verblijfplaatsen worden gecreëerd.

Indien er in een ernstig of moeilijk oplosbaar geval wordt gekozen voor het wegvangen van een steenmarter, dan dient volgens de Provincie het dier binnen zijn leefgebied te worden vrijgelaten. Het buiten de zijn leefgebied uitzetten van een steenmarter is feitelijk in strijd met artikel 14 (eerste lid) van de FFW, namelijk het verbod op het uitzetten van dieren. Tenslotte geldt volgens FFW artikel 68 dat met de ontheffing niet mag worden afgeweken van FFW artikel 72, namelijk het toestaan van middelen die onnodig lijden van dieren veroorzaken (tevens zorgplicht in werking).

Aansprakelijkheid en schadevergoeding.

Schade door Steenmarters valt niet te verhalen op het faunafonds. De overheid stelt dat elke Nederlander in principe het risico loopt op overlast en/of schade door beschermde diersoorten. De bescherming van soorten valt onder collectieve verantwoordelijkheid van de samenleving. In principe is er daardoor geen tegemoetkoming in de kosten bij afzonderlijke problemen aangaande beschermde dieren.

Dit is alleen anders wanneer beschermde diersoorten, specifiek genoemd in de FFW, aanzienlijke schade veroorzaken aan zaken waarvan mensen afhankelijk zijn voor hun inkomen. In de praktijk gaat het dan meestal om vergoeding van economisch belangrijke schade aan oogsten in de landbouw, bosbouw en beroepsvisserij. Voor de steenmarter is dit vrijwel nimmer het geval.

4.2 Beheermethoden

De steenmarter is een beschermde inheemse diersoort die zonder ontheffing niet gedood, gevangen, verjaagd of verstoord mag worden. In de meeste gevallen ervaren bewoners overlast wanneer een steenmarter binnen een woning een rust- of verblijfplaats heeft. Maatregelen dienen hierbij te zijn gericht op het voorkomen van schade en het opheffen van de rust- of

verblijfplaats. Dit kan door toegangswegen naar gebouwen en entrees van gebouwen die geschikt zijn voor de steenmarter op te heffen.

Weren door afsluiten van toegangswegen

Door toegangswegen naar gebouwen, entrees en openingen in gebouwen te dichtten kan de toegang naar een rust- of verblijfplaats voor de steenmarter worden opgeheven. Omdat de 'vaste rust- of verblijfplaats' dan wordt verstoord is een ontheffing van de FFW noodzakelijk.

Voor het afsluiten van toegangswegen gelden een aantal randvoorwaarden.

1. Er moet zorgvuldig worden vastgesteld dat de overlast of schade door steenmarters plaats vindt. Dit wordt gedaan door bij het bezoek de checklist door te nemen waaruit blijkt of het daadwerkelijk om een steenmarter gaat. De checklist is te vinden in bijlage 1.
2. Er moet worden vastgesteld dat bij het afsluiten van toegangswegen geen steenmarters binnen zijn. De kans op afwezigheid is het hoogst tussen zonsondergang en zonsopgang en onder goede weersomstandigheden, wanneer de dieren op pad gaan om te foerageren. Een marter kan dan 4 tot 8 uur weg zijn. Men kan posten om de marter het gebouw te zien verlaten. Voor meer zekerheid over het binnen- of buitentreden kan echter ook de 'prop-methode' worden gebruikt. Dit is het losjes dichtproppen van mogelijke entrees in het dak of in de muur met papier of een lap. De marter zal in de meeste gevallen de prop naar zich toe trekken; de prop naar binnen betekent dat het dier naar buiten is en visa versa (Maanen, E. van & M. Hoksberg, 2008). Door te posten kan ook worden vastgesteld of de locatie incidenteel gebruikt wordt of dat dit een vaste verblijfplaats is.
3. Als laatste mogen in de periode maart-juli (richtlijn 1 maart tot 30 juni) geen toegangswegen worden afgesloten i.v.m. met de mogelijke aanwezigheid van jongen (art. 6.15.5 faunabeheerplan provincie Overijssel). Wanneer de overlast dusdanig ernstig is, (gevaar voor de volksgezondheid) dient door inspectie van een deskundige te worden vastgesteld dat er geen jongen aanwezig zijn.

Wegnemen van toegangswegen

Toegangswegen bestaan vaak uit allerlei soorten opstapjes en klimmogelijkheden aan het gebouw. Veel voorkomende mogelijkheden voor een steenmarter om op het dak of in een muur te komen zijn onder meer: klimplanten, bomen, zijmuurtjes, vuilcontainers (kliko's), auto's, houthokken, omheiningen, pergola's, carports of diepe groeven tussen de muurstenen. Vaak is er een makkelijke en weinig ingrijpende maatregel voorhanden om een toegangsweg op te heffen. Dit zijn maatregelen die bewoners zelf kunnen toepassen, mits wordt gehandeld volgens de randvoorwaarden.

Er zijn echter situaties waarbij meer ingrijpende maatregelen genomen moeten worden. Zijtakken naar het dak kunnen bv. worden gesnoeid en het rooien van een struik is wellicht nog acceptabel en doenlijk. Daarentegen is het vergunningsplichtig kappen van een boom dicht langs het huis bijvoorbeeld een ander verhaal. Ook is het verwijderen van bijvoorbeeld een

Figuur 6.1. Het principe van een stalen of plastic manchete rond een boomstam of steunbeer om een Steenmarter zijn klimweg te ontnemen. (Bron: Altrock et al.)

pergola ongewenst. In deze moeilijke gevallen is het monteren van plastic of metalen kragen of manchetten rond boomstammen en steunberen meestal een oplossing (figuur 6.1).

Als alternatief kan ook geaard schrikdraad rond de paal worden gespannen, tevens los van obstructies. Wanneer een Steenmarter tegen de muur kan klimmen, namelijk muren met diepe groeven tussen de stenen door ruw, verweerd of te weinig voegwerk, dan wordt een andere oplossing gevraagd. Vooral bij vooroorlogse gebouwen is dit vaak het geval. Doorzichtig en glad plexiglas, het spannen van schrikdraad, bijvoorbeeld op of langs omheiningen, in de dakgoot of onderlangs de dakrand.

Afdichten van entrees

Wanneer toegangswegen naar het gebouw niet effectief kunnen worden ontnomen dan wordt het noodzakelijk om zorgvuldig alle gaten en kieren waar de steenmarter met zijn spitse, slanke en flexibele lijf doorheen kan kruipen (vanaf 5 cm doorsnee) in kaart te brengen en vervolgens robuust en hermetisch te dichtten. Te denken valt o.a. aan het dichtten van gaten in daken en muren met specie, steen, hout, metaal of stevig gaas/rooster. Lichte optilbare dakpannen zouden vervangen kunnen worden met zware. Ook zou schrikdraad hier toegepast kunnen worden. Deze maatregelen moeten tenminste worden uitgevoerd door een gecertificeerd faunabeheerbedrijf. Het is mogelijk dat in het buitengebied van de gemeente Olst-Wijhe de FBE van de Provincie Overijssel hierbij wordt ingeschakeld.

Weren van automarters

Er zijn diverse remedies beschreven om steenmarters uit auto's te weren. Er kan een rooster onder de motor worden gemonteerd. Het lassen van een metalen rooster onder de motor is, indien technisch mogelijk, een 100% effectieve methode om marters buiten de motorruimte te houden. Enkele autofabrikanten hebben reeds automodellen op de markt gebracht die volledig tot vrijwel marterbestendig zijn, o.a. met het afdichten van de onderkant van de motorruimte, het bundelen van kabels, het coaten van vatbare zachte onderdelen met hard materiaal, of het gebruik van coatings met een vieze smaak.

De meest effectieve en voor iedere automobilist betaalbare maatregel tegen automarters is een marterschokset (ook wel 'marterschrik' of -verjager genoemd). Dit apparaat is onder meer ontwikkeld op basis van experimenteel onderzoek door het Arbeitskreis Wildbiologie in Duitsland (Kugelschafter et al. 1997; Ludwig 1998). De set bestaat uit een elektrische module met metalen plaatjes die goed verdeeld in de motorruimte worden geplaatst. Door aansluiting op de accu wordt spanning opgebouwd die ontlaadt wanneer een dier binnendringt en contact maakt met metalen motoronderdeel. Het dier krijgt dan een afschrikkende, maar verder ongevaarlijke elektrische schok. Het heeft dezelfde werking als schrikdraad. Een marter denkt dan in het vervolg twee keer na voordat hij nog een keer een auto bezoekt.

Een eenvoudige maatregel is het toepassen van een ribbelkous rondom de kabels die aangevreten zijn. Een ribbelkous wordt ook wel een kabelbeschermer of spiraalbuis genoemd. Dit is een harde kunststof spiraal die gemakkelijk om de kabel(s) heen wordt gebogen en bestendig is tegen het martergebit. Niet alle vatbare onderdelen zijn echter met dit materiaal te bedekken. Ribbelkous kost ca. € 1,50 per meter. Autogarages kunnen het in principe (op bestelling) inkopen en preventief of na een reparatie aanbrengen.

Het weren van roofmarters

De methoden die worden gebruikt om huismarters en automarters te weren kunnen met aanpassing ook worden gebruikt tegen roofmarters. Het spannen van schrikdraad is in hoge

mate effectief tegen marters die bijvoorbeeld tegen het gaas van een volière kunnen klimmen. Daarnaast kunnen de volgende maatregelen worden gebruikt:

- Het 's nachts binnenhouden van huisdieren in hermetisch afgesloten en robuuste hokken (geen gaten of open verblijven), ook tegen andere predatoren zoals Huiskat, Vos, Bunzing en Bruine rat.
- Zorg rondom het verblijf voor afsluiting met stevig gaas met een maaswijdte van maximaal 25 mm. Het gaas dient verder L-vormig diep (min. 35 cm) en lang (idem) naar buiten toe omgeslagen te worden ingegraven.

Wegvangen van probleemmarters

Het wegvangen van steenmarters is een uiterste maatregel om overlast en/of schade weg te nemen. Daarnaast biedt het wegvangen geen zekerheid voor het terugkomen van steenmarters. Het wegvangen moet daarom altijd in combinatie met andere maatregelen gebeuren. Uit diverse onderzoeken blijkt dat leeggefallen leefplekken in korte tijd weer worden opgevuld door dezelfde of een andere steenmarter (Muskens & Broekhuizen 2005; Herr 2008). Voordat tot het wegvangen wordt overgegaan moeten eerst mitigerende maatregelen worden. Mitigerende maatregelen zijn het voorzien in een alternatieve rust- of verblijfplaats door middel van een marterhuis of een nestkast geschikt voor marters. Bij het opheffen van een vaste rust- of verblijfplaats moet altijd één van deze voorbeelden worden geplaatst. Ook kan het aanleggen van takkenbossen en/of takkenrillen in de directe omgeving (max. 100m.) helpen als alternatieve verblijfplaats. Dit is echter afhankelijk van de omgeving en de huidige aanwezigheid van alternatieve verblijfplaatsen.

Figuur 6.2. Principe van een gecompartmenteerd marterhuis, in dit geval overdekt met aarde en beplanting.
(Bron: Altrock et al.).

Indien steevast toch om één of andere onmachtige situatie wordt besloten om een dier weg te vangen en te verplaatsen, dan wordt aanbevolen dat binnen een straal van een kilometer te doen (Muskens & Broekhuizen, 2005). In geen geval mag een dier aan de westkant van de IJssel worden gezet, om versnelde opmars naar het westen van Nederland te voorkomen. Dit wordt namelijk als (her)introdactie beschouwd, in strijd met artikel 14 van de FFW (Uitzondering hierop zijn steenmarters gevangen in de dorpen Marle en Welsum, deze dorpen liggen al aan de westzijde van de IJssel. Tot op heden zijn hier echter nog geen waarnemingen of meldingen van overlast door steenmarters).

5. Uitgangspunten Gemeente Olst-Wijhe

Zoals beschreven richten de maatregelen zich hoofdzakelijk op het voorkomen van schade en overlast en niet op het bestrijden van de steenmarter zelf. Iedere gemeente is sinds 2002 verplicht om meldingen van (vermeende) overlast door steenmarters te behandelen. De gemeente is daarom ook verantwoordelijk voor de aanvraag van een ontheffing bij GS.

Als gemeente zien wij daarom de volgende taken die voortkomen uit nationaal en regionaal beleid:

- Registreren van meldingen betreffende overlast van steenmarters.
- Adviesrol aan eigenaren/gebruikers van het pand.
- Bevoegde instantie om ontheffing aan te vragen bij GS (of melden aan toezichthouder indien gebruik wordt gemaakt van een vastgesteld beheerplan)

Deze drie taken hangen samen. In feite zijn dit 3 van de vier stappen die staan omschreven in het protocol (bijlage 4)

Stap 1. Aanwezigheid van de steenmarter vaststellen en registreren.

Stap 2. Vaststellen dat er sprake is van ernstige overlast of belangrijke schade.

Stap 3. Aard en omvang overlast en schade vaststellen.

Stap 4. Aard en gebruik vaststellen, maatregelen nemen.

De beste oplossingen om overlast te voorkomen zijn gericht op het treffen van weringsmaatregelen en het voorkomen dat de steenmarters het huis, de schuur of auto binnengaan. Bij het treffen van weringsmaatregelen worden alle mogelijke toegangswegen bekeken. Voorbeelden zijn: ventilatieroosters, muurbegroeiing, bomen en struiken, voegwerk van de muren, aanbouwen, dakconstructie, brandtrappen. Het is ook mogelijk alternatieve nestelmogelijkheid te bieden door inrichten van houten takkenhopen en/of nestkasten. Bij geringe overlast is het treffen van werende maatregelen voldoende. Bij ernstige overlast en belangrijke aantoonbare schade zal het treffen van werende maatregelen niet voldoende zijn. Ernstige overlast en/of belangrijke schade kan plaatsvinden als de hygiëne/veiligheid in het geding is, bijvoorbeeld als systeemplafonds doorweken of er ernstige vliegenoverlast in de woning is. Bij ernstige overlast wordt altijd contact opgenomen met de toezichthouder van de Provincie Overijssel.

Op basis van de ontheffing en na toestemming van de provinciale toezichthouder zullen de steenmarters door een gecertificeerd faunabeheerbedrijf of door de FBE van de provincie worden gevangen en uitgezet. Hierbij wordt nogmaals opgemerkt dat vaak wordt gedacht dat wegvangen en verplaatsen de beste oplossing is. In de praktijk wordt een lege plek direct opgevuld door andere dieren. Ook kan de steenmarter over grote afstanden terugkomen.

6. Organisatie en procedure

Om het beheer van steenmarters te implementeren in de organisatie is een procedure opgezet. In deze procedure wordt gewerkt volgens het protocol (bijlagen 6 en 4).

6.1 Organisatie

Binnen de gemeente Olst-Wijhe is de afdeling Infrastructuur (binnen- en buitendienst) verantwoordelijk voor aangelegenheden betreffende het onderhoud en beheer van het openbaar gebied. Daaronder valt ook het beheer en de schadebestrijding van diersoorten. Functioneel verantwoordelijk is de coördinator buitendienst van de afdeling infrastructuur. Wanneer burgers overlast ondervinden van de steenmarter kunnen zij informatie krijgen via het kcc, de folder “Last van een beschermd dier; Steenmarters”, en de website van de gemeente Olst-Wijhe. Hierin staan onder andere de maatregelen die bewoners zelf kunnen nemen en welke maatregelen door gecertificeerde faunabeheerbedrijven uitgevoerd moeten worden.

De coördinator buitendienst draagt zorg voor de naleving van het steenmarterbeheerplan en de daarin opgenomen procedures. Hij/zij zorgt voor de toetsing van het gebruik van de ontheffing en stuurt jaarlijks een rapportage inzake het gebruik aan de provincie. De coördinator is aanspreekpunt voor medewerker en externe medewerkers. Meldingen over overlast door steenmarters worden ingediend bij het klant contact centrum (kcc). Zij zijn bereikbaar op nummer 140570. Dit nummer is algemeen bekend bij de bewoners binnen de gemeente. De folder “Last van een beschermd dier; Steenmarters” is tevens verkrijgbaar bij de publieksbalie in gemeentehuis Wijhe en bij het Holstohuis te Olst. Op de website wordt een pagina opgezet waarin wordt aangegeven wat bewoners zelf wel en niet mogen doen tegen overlast van steenmarters.

6.2 Procedure afhandeling en registratie van de meldingen

De meldingen van een particulier of bedrijf komen binnen bij het kcc. Hier worden meldingen geregistreerd en doorgestuurd aan de coördinator buitendienst. De coördinator buitendienst controleert aan de hand van een checklist of de overlast ook daadwerkelijk door de steenmarter wordt veroorzaakt. Vervolgens beoordeelt hij/zij de mate van overlast en geeft advies over het nemen van werende maatregelen. Als laatste spreekt hij/zij af of bewoners zelf maatregelen kunnen nemen of dat er een gecertificeerd faunabeheerbedrijf door de bewoners moet worden ingeschakeld.

Het ontnemen van toegangswegen kan door bewoners zelf worden uitgevoerd. Wanneer entrees worden afgesloten zal een gecertificeerd faunabeheerbedrijf ingeschakeld moeten worden. De adviezen worden gerapporteerd in het formulier rapportage steenmarter in te vullen (bijlage 7). Dit formulier is opgezet volgens een standaard die is te openen in het systeem ‘Smartdocuments’. Door deze standaard te gebruiken wordt het formulier automatisch gearchiveerd in ‘MyCorsa’.

6.3 Procedure gebruik ontheffingen

Wanneer maatregelen worden genomen waarbij een rust- of verblijfplaats wordt afgesloten moet gebruik worden gemaakt van de ontheffing. Specifiek betreft het hier het afsluiten van entrees in gebouwen die geschikt zijn voor de steenmarter. Voor het opheffen van toegangswegen naar een gebouw door ‘simpele’ maatregelen te nemen is geen ontheffing nodig.

Bij ernstige overlast en belangrijke aantoonbare schade wordt gebruik gemaakt van de ontheffing voor het verjagen respectievelijk vangen en uitzetten van steenmarters. De te volgen procedure

bij het gebruikmaken van de ontheffing is omschreven in bijlage 4. Het voorgenomen gebruik van de ontheffing wordt gemeld bij de provinciale toezichthouder. Deze melding wordt gedaan door de coördinator buitendienst. Na toestemming van de provinciale toezichthouder worden de dieren door een extern gespecialiseerd bedrijf gevangen met een vangkooi en worden werende maatregelen genomen. De dieren moeten in de omgeving worden losgelaten. Als de steenmarters zijn weggevangen wordt de woning “steenmarterproof” gemaakt. Er wordt een rapportage van bevindingen gemaakt. Een kopie van deze rapportage wordt aan de provincie verzonden (bijlage 7). De rapportage gaat naar het archief.

De tijdsperiode waarin de procedure wordt doorlopen kan verschillen. Dit is mede afhankelijk van de mate van overlast en de te nemen maatregelen. Hiervoor zijn verschillende situaties denkbaar die in de onderstaande tabel staan aangegeven

Stap	Actie	Tijd
1.	Aanwezigheid van de steenmarter vaststellen en registreren.	2 weken
2.	Vaststellen dat er sprake is van ernstige overlast of belangrijke schade. Bij geringe overlast melder telefonisch adviseren over preventieve maatregelen.	2 weken
3.	Aard en omvang van ernstige overlast en schade vaststellen. Adviseren over maatregelen (afsluiten toegangswegen naar gebouw), contact opnemen met provinciaal toezichthouder. Contact gegevens faunabeheerbedrijf verstrekken aan melder.	4 weken
4.	Aard en gebruik vaststellen, maatregel nemen (afsluiten entrees van gebouw of wegvangen). Aanbrengen mitigerende maatregelen. Melden maatregelen bij provinciaal toezichthouder. Contact gegevens faunabeheerbedrijf verstrekken aan melder.	8 weken

In de periode maart tot juli kunnen in principe geen maatregelen worden genomen in verband met de mogelijke aanwezigheid van jongen. Alleen bij ernstig gevaar voor de volksgezondheid kan hier in overleg met de provinciaal toezichthouder maatregelen worden genomen.

7. Kosten

De adviesrol van de gemeente vloeit voort uit de flora en faunawet en Woningwet. De gemeente is binnen de bebouwde kom juridisch de enige partij die gemachtigd is om steenmarters te vangen/uit te plaatsen op grond van een ontheffing. Dit kan na melding ook door een gecertificeerd faunabeheerbedrijf worden gedaan.

Voor het telefonisch advies worden geen kosten in rekening gebracht. Het risico is dan aanwezig dat mensen toch gaan proberen de steenmarter te verjagen. De kosten van aan te brengen voorzieningen komen ten laste van de meld(st)er. De gemeente voert deze maatregelen niet zelf uit. Hiervoor geeft de coördinator buitendienst meerdere gecertificeerde faunabeheerbedrijven op aan de meld(st)er. Indien de meld(st)er het advies niet naleeft, zal de gemeente niet overgaan tot het geven van toestemming voor het nemen van maatregelen.

Eventuele kosten voortvloeiend uit het met ontheffing treffen van maatregelen als vangen en uitzetten komen ten laste van de bewoner.

8. Geraadpleegde bronnen

Altrock, A., A. Briesse & M. Stubbe (jaartal?) *AUTOMARDER, HAUSMARDER & CO. Hintergründe, Tips und Wissenswertes zum Zusammentreffen mit einem wildlebenden Nachbarn*. Landesbeauftragter für den Tierschutz des Landes Niedersachsen, Hannover.

Borst, R. & G. Lubbers (2004). *Faunabeheerplan Overijssel, maatwerk voor mens en dier 2009-2014*. Eelerwoude Ingenieursbureau B.V. in opdracht van Stichting Faunabeheereenheid Overijssel, Goor.

Gemeente Emmen (2008). *Steenmarterbeheerplan gemeente Emmen*. Gemeente Emmen, Dienst gebied, Emmen.

Maanen, E. van & M. Hoksberg (2008). *Samenleven met een vreemde snuiter in Deventer. Beheerplan voor het omgaan met steenmarterproblematiek*. Rapport 07-110. EcoGroen Advies, Zwolle.

Provincie Overijssel (2005). *Nota beleidsregels faunabeheer Provincie Overijssel 31 maart 2005*. Provincie Overijssel, Zwolle.

Provincie Overijssel (2007). *Verordening beheer en schadebestrijding dieren in Overijssel*. Provincie Overijssel, Zwolle

Provincie Overijssel (2008). *Nota Beleidsregels Faunabeheer 2008*. Provincie Overijssel, Zwolle.

Kugelschafter, K., B. Ludwig, S. Eck & A. Weckert (1997). *Testverfahren zur Prüfung der Wirksamkeit von "Automarder"-Abwehrmitteln*. Z. Säugetierekd. 62:28-29.

Ludwig, B. (1998). *Von Mardern und Menschen. Das Buch der Steinmarder*. Raschund Röhring, Hamburg

Müskens, G.J.D.M. & S. Broekhuizen (1998). Steenmarters verplaatsen: slecht voor mens en dier. *Zoogdier* 9(3-4): 7-10.

Müskens, G.J.D.M. & S. Broekhuizen (2005). *De Steenmarter (Martes foina) in Borgharen: aantal, overlast en schade*. Alterra-rapport 1259. Alterra, Wageningen.

Herr, J. (2008). Ecology and Behaviour of Urban Stone Martens (*Martes foina*) in Luxembourg. Thesis draft presented for the degree of Doctor of Philosophy in the School of Life Sciences at the University of Sussex

Internet:

Nationale Databank Flora en Fauna (2012).

<http://www.telmee.nl/index.php?c=info&mm=spinfo&taxid=8496122&m=chart&scinames=1&year=2000&endyear=2020>. Bezocht tussen december 2011 en februari 2012.

Bijlagen:

1. Beschrijving Steenmarter
2. Artikel 68 van de Flora- en Faunawet
3. Kaders faunabeheerplan Provincie Overijssel, art. 6.15.
4. Protocol Gemeente Olst-Wijhe
5. Gecertificeerde medewerkers
6. Procedure melding overlast steenmarter
7. Formulier rapportage steenmarter
8. Nuttige adressen

Bijlage 1. Hoe de steenmarter te herkennen.

Herkenning

De steenmarter ziet eruit als een kruising tussen een slanke huiskat en een grote eekhoorn op korte poten. Hij lijkt op de veel kleinere Wezel en Hermelijn. Van kop tot romp is hij doorsnee 37-52 cm. lang en hij kan 1,4 – 2,1 kilo zwaar zijn. Het mannetje (ram) is meestal flink (ca. 1,5 maal) groter en forser gebouwd dan het vrouwtje. Opvallend is de lange (20 tot 30 cm.) borstelharige pluimstaart. Op zijn rug en flanken heeft hij een zachte, glanzende en dikke donker- tot vaalbruine bovenharen met grauwwitte doorschijnningen van de wollige ondervacht. Over de keel en de borst is de vacht of bef gewoonlijk roomkleurig tot (vuil)wit en dit loopt meestal gegaffeld door tot aan de voorpoten.

De ogen van marters lichten groen op in het donker wanneer ze met een zaklamp worden beschenen.

Geluid

Steenmarters zijn hoofdzakelijk solitair en zwijgzaam. In sociaal verband kunnen ze echter een brommend, kekkend, gniffelend, tokkend of morrend geluid maken. Daarnaast kunnen ze ook een krijsend geluid maken bij het paren, vechten of wanneer ze in het nauw zijn gedreven. Vaak maken spelende (jonge) dieren in gebouwen veel kabaal.

Sporen

Pootafdrukken, haren, prooi- en andere etensresten en keutels of latrines kunnen ook aangeven wanneer er een steenmarter in een gebouw aanwezig is.

De ovale en asymmetrische poot- met nagelafdrukken kunnen vooral duidelijk zijn in modder, in sneeuw en op fijnstof. Verder worden pootafdrukken, krab- of moddersporen achtergelaten tegen omheiningen, daklijsten, pergola's en op motorblokken.

Prooi- en etensresten bestaan veelal uit verspreide bij de spoel afgebeten veren, hele vleugels, stukgebeten of hele eieren en dieren die als voorraad zijn verstopt.

De meestal witgrijs tot zwartbruine keutels zijn variabel krom en langwerpig met spitse uiteinden en/of vlechtingen. De kruimelige keutels bevatten meestal haren, veerspoelen, botresten, pitten en/of zaden. Ze meten tussen 8 en 12 cm. lang en 10 tot 12 mm. dik. In tegenstelling tot de boommarter ruiken de verse keutels van de steenmarter bijzonder onaangenaam.

Marters hebben meerdere plaatsen waar zij zich kunnen verschuilen of rusten.

CHECKLIST VOOR HET REGISTREREN VAN STEENMARTERWAARNEMINGEN EN -PROBLEMEN

Algemene lichaamskenmerken

- o Langgerekt roofdier met lange pluimstaart en spitse kop met scherpe tanden en afgeronde oren.
- o Ongeveer ter grootte van een gemiddelde huiskat (kop-romp-staartlengte tussen 0,5-1 m), maar dan laag op de poten en duidelijk slanker postuur.
- o Voortbeweging flexibel huppelend of snel laag over de grond stuivend; goed klimmend over daken en tegen muren.
- o Kleur meestal vaalbruin met lichte ondervacht; crème-kleurige tot witte brede bef die gevorkt doorloopt tot over de binnenkant van de voorpoten.
- o Fel groen oplichtende ogen bij tegenlicht.

Opmerking:

Verwarring met de veel zeldzamere en veelal aan bosgebied gebonden Boommarter is mogelijk.

Algemene gedragingen

- o Voornamelijk 's nachts actief, meestal kort na zonsondergang tot in vroege ochtend. Dagwaarnemingen zijn mogelijk.
- o Meestal solitair, maar ook groepjes van ouderdieren met jongen worden incidenteel gezien.
- o Voorzichtig dier die heimelijk zijn omgeving verkend en exploiteert, in de straten meestal even wegschuilend onder auto's (zgn. autopatrouilleren). In stedelijk gebied betreft het meestal een kort treffen tussen mens en dier (mensen die een nachtelijk ommetje maken e.d.).
- o Vooral in de het voorjaar en later in de zomer krijsende geluiden in de nacht; lijkend op vechtende katten, maar toch heel anders.
- o Luid gestommel of gemorrel en andere 'rare' geluiden in gebouwen, op of onder het dak en tussen de muren.
- o De steenmarter heeft een reeks van zgn. dagrustplaatsen, die meestal boven de grond in gebouwen (zolders, spouwmuren, dakbeschoot), struiken of holle bomen worden betrokken.

Algemene sporen

- o Uitwerpselen meestal in latrines, of ophopingen van vies ruikende lange bruine tot zwarte keutels vaak met herkenbare voedselresten (bv. zaden en pitten); ook urine.
- o Meerdere voedselresten op de leefplek zijn uiteenlopend, meestal onthoofde maar verder onaangeroerde prooidieren; in verorberde vorm als verspreide veren en haren; verder vaak hele of kapotte vogeleieren (eend of kip), fruitresten, broodresten en ander eetbaar menselijk afval.
- o Verzameld diverse speeltjes van menselijke oorsprong (balletjes e.d.).
- o Asymmetrische voetprenten met nagelafdruk.

Automarter

- o Aan- of doorgebeten zachte plastic of rubberonderdelen van de motor (veelal de bougiekabels), waardoor startproblemen of erger kunnen optreden.

Roofmarter

- o Doodgebeten of verminkte kleine huisdieren of vogels (eenden, kippen, duiven, volièrevogels) in combinatie met één of meerdere observaties volgens algemene lichaamskenmerken en gedragingen.

Huismarter

- o Naast de beschreven geluiden veelal vernielingen en schade door kapot getrokken isolatiemateriaal en penetrant stinkend doordringen van ontlastingen en rottende prooiresten door poreuze media, zoals gipsplaten. Dit, samen met één of meerdere observaties volgens algemene lichaamskenmerken, sporen en gedragingen, is meestal al snel bevestigend dat het om een huismarter gaat die aanzienlijke overlast veroorzaakt.

Bijlage 2. Artikel 68 van de Flora- en Faunawet

Artikel 68 van de Flora- en faunawet

1. Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, kunnen gedeputeerde staten, voorzover niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, ten aanzien van beschermde inheemse diersoorten, het Faunafonds gehoord, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 9 tot en met 18, 53, eerste lid, onderdelen c en d, 72, vijfde lid, en 74:
 - a. in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
 - b. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - c. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
 - d. ter voorkoming van schade aan flora en fauna of;
 - e. met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. *(hier wordt verwezen naar § 3. Aanwijzing andere belangen voor het verlenen van ontheffingen > artikel 4a. De voorkoming en bestrijding van schade of belangrijke overlast veroorzaakt door steenmarters aan gebouwen of zich daarin of daarbij bevindende roerende zaken)*
2. Gedeputeerde staten kunnen bij verlening van een ontheffing als bedoeld in het eerste lid niet afwijken van het bepaalde bij of krachtens artikel 72, vijfde lid, voor het toestaan van middelen die onnodig lijden van dieren veroorzaken.
3. De ontheffing, bedoeld in het eerste lid, wordt slechts verleend aan een faunabeheereenheid op basis van een faunabeheerplan.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 80, onderdeel e, worden ontheffingen als bedoeld in het eerste lid, verleend voor een periode van ten hoogste vijf jaren.
5. In afwijking van het derde lid kan de ontheffing, bedoeld in het eerste lid, ook aan anderen dan een faunabeheereenheid worden verleend indien:
 - a. de noodzaak ontbreekt voor een faunabeheerplan gelet op de soort dan wel de aard of omvang van te verrichten handelingen;
 - b. de noodzaak ontbreekt dat de te verrichten handelingen worden verricht door tussenkomst van een faunabeheereenheid;
 - c. het gebied waar de handelingen worden verricht niet is gelegen in een gebied waarover zich de zorg van een faunabeheereenheid uitstrekt.
6. Gedeputeerde staten doen tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van besluiten als bedoeld in het eerste en vijfde lid mededeling van deze besluiten in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op andere geschikte wijze. Van besluiten als bedoeld in het eerste juncto derde lid wordt tevens tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van deze besluiten mededeling gedaan in de Staatscourant. Een afschrift van deze besluiten sturen zij aan Onze Minister.

Bijlage 3 Kaders faunabeheerplan Provincie Overijssel, art. 6.15.

6.15 Steenmarter

6.15.1 Algemeen

De voorkeursbiotoop van de steenmarter is veel te vinden in Overijssel: een parkachtig landschap in combinatie met kleinschalige landbouw en landschapselementen als heggen en overhoekjes. De steenmarter is vooral te vinden in de buurt van menselijke bebouwing.

Bekend van de steenmarter is dat sommige individuen last veroorzaken door het knagen aan de elektrische bekabeling en koelslangen in auto's en grotere landbouwmachines. Een andere vorm van overlast betreft vaak nachtelijke geluiden in woningen als de steenmarter zijn domicilie heeft gekozen op zolder of in andere ruimtes van een woning.

6.15.2 provinciaal beleid

De provincie heeft in de Nota beleidsregels faunabeheer Provincie Overijssel het voornemen uitgesproken zich te beperken tot ontheffingen voor het wegvangen van dieren, in combinatie met preventieve maatregelen door de eigenaar of gebruiker van de gebouwen. Eigenaren/ gebruikers moeten schade/overlast zelf voorkomen (indien deze schade of overlast voor hen niet aanvaardbaar is). De provincie gaat er van uit dat bij het wegvangen van steenmarters sprake zal zijn van een planmatige aanpak

6.15.3 Beheerdoelstelling

De faunabeheereenheid richt haar beheer op het voorkomen en bestrijden van schade of belangrijke overlast veroorzaakt door steenmarters aan gebouwen of zich daarin en daarbij bevindende roerende zaken.

6.15.4 Beheermaatregelen

De in te zetten beheermaatregelen zijn:

- Weren
- Wegvangen

Duurzame staat van instandhouding

Gezien de beheershistorie en de huidige ontwikkeling van de populatie mag worden geconcludeerd dat de duurzame staat van instandhouding geenszins negatief wordt beïnvloed door de voorgestelde beheermaatregelen.

6.15.5 Plaats en periode van inzet beheermaatregelen

Bij (vermeende) aanwezigheid en overlast van een steenmarter dit melden bij de gemeente. Iedere gemeente is per 2002 verantwoordelijk voor meldingen van overlast door beschermde dieren.

Weren

Aanbrengen van kragen rond de boomstam van bomen in de nabijheid van het huis.

Bij afsluiten van dagrustplaatsen in het huis, de gemeente om advies vragen in verband met de uitvoering en uitvoeringstijd. Deze handeling is overigens ontheffingsplichtig. Vanwege de mogelijke aanwezigheid van jongen in de periode maart – juli, in deze periode geen afsluitingen plaatsen.

Aanleg van alternatieve marterverblijfplaatsen in de omgeving.

Voor weren van marters uit auto's of andere vervoermiddelen/werktuigen zijn in de handel verschillende systemen op de markt.

Wegvangen

In uiterste noodzaak wegvangen van steenmarters met levend vangende kooien type kastval. De weggevangen steenmarter weer uitzetten in een voor de soort geschikte omgeving. Hiervoor is een aparte ontheffing vereist.

6.15.6 Effectiviteit van de beheermaatregel

Bij inzet van werende middelen en het aanbieden van alternatieve verblijfsruimten buiten de woning wordt verwacht dat schade en overlast in grote mate kan worden voorkomen. Er dient rekening te worden gehouden dat bij het wegvangen van steenmarters, de opengevallen plek weer snel kan worden ingenomen door een andere marter. Wegvangen zonder toepassing van werende middelen of aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen is over het algemeen zinloos.

6.15.7 Uitvoering beheermaatregel

Ontheffing kan op individueel niveau op basis van een goed onderbouwde aanvraag worden verleend.

Bijlage 4 Protocol melding overlast steenmarter

Uitgangspunt is primair inzetten op werende voorzieningen. Bij geringe overlast is het treffen van werende voorzieningen voldoende. Als er sprake is van ernstige overlast of belangrijke schade en er is geen sprake van een drachtig of zogend vrouwtje worden de dieren weggevangen. Indien wegvangen niet werkt, kunnen – in overleg met de provincie - andere wettelijke middelen worden ingezet, voor zover de ontheffing van Gedeputeerde Staten dit mogelijk maakt.

1. Aanwezigheid van de steenmarter vaststellen

- 1a. indien aanwezigheid vastgesteld ga naar 2.
- 1b. indien aanwezigheid niet wordt vastgesteld, informeer de melder.

2. Vaststellen dat er sprake is van ernstige overlast of belangrijke schade

- 2a. Ga in geval van ernstige overlast naar 3.
- 2b. Bij geringe overlast melder informeren over preventieve maatregelen. Verwijzen naar folder en website over maatregelen die melder zelf kan en mag uitvoeren.

3. Aard en omvang overlast en schade vaststellen

- 3a. Indien ernstige overlast of belangrijke schade uitpandig dan adviseren het pand zo mogelijk ontoegankelijk te maken voor steenmarters (o.a. open ruimten dichtmaken, ventilatioeroosters herstellen, beplanting om pand en begroeiing van muren verwijderen, voegwerk aanpassen, manchetten om bomen, pergola's etc.). Maatregelen laten uitvoeren door gecertificeerd faunabeheerbedrijf.
- 3b. indien ernstige overlast of belangrijke schade inpandig zie 4.

4. Aard en gebruik vaststellen, maatregel nemen

- 4a. Bij gebruik door jongen of zichtbaar drachtig vrouwtje, aanwezigheid tijdelijk accepteren tot verlaten van nest maatregelen treffen om schade te beperken. In extreme situaties kunnen vrouwtjes met jongen worden weggevangen en uitgeplaatst.
- 4b. Indien aanwezigheid niet acceptabel is (man, vrouw zijnde geen drachtig of zogend vrouwtje) vangen, elders uitzetten en pand steenmarterproof maken.

Bijlage 5 Gecertificeerde medewerkers

Binnen de gemeente Olst-Wijhe is één medewerker buitendienst verantwoordelijk voor het afhandelen van meldingen over ongediertebestrijding. Ondanks dat de gemeente Olst-Wijhe zelf geen maatregelen neemt is deze medewerker ongediertebestrijding wel in het bezit van een certificaat van een gecertificeerde opleiding, zoals de Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding of de KAD/EVM opleiding.

De medewerker is plaagdierbestrijdingstechnicus met nascholing steenmarter.

Deze geschoolde medewerker ongediertebestrijding is:
Bert van der Streek

Coördinator buitendienst is:
Gerrit de Groot

Bijlage 6 Procedure Melding overlast Steenmarter

Actie	Uitvoerende	Beschrijving
Melding over overlast van steenmarters	Klant Contact Centrum	De procedure start met de ontvangst van een melding overlast van steenmarters.
Doorzenden melding aan coördinator buitendienst.	Klant Contact Centrum	Na vaststellen van overlast door steenmarters doorsturen naar coördinator buitendienst.
Registreren melding	Coördinator buitendienst	Invullen formulier rapportage steenmarter (bijlage 7). Informeren over maatregelen die melder zelf mag nemen en welke maatregelen uitgevoerd moeten worden door een gecertificeerd faunabeheerbedrijf.
Rapportage van bevindingen	Coördinator buitendienst	De coördinator buitendienst rapporteert in het registratieformulier welke adviezen zijn gegeven (bijlage 7).
Indien gebruik van de provinciale ontheffing nodig is, wordt melding bij de provincie gedaan.	Coördinator buitendienst	Als blijkt dat er sprake is van ernstige overlast of schade en daardoor ingrijpende maatregelen genomen moeten worden wordt gebruik gemaakt van de provinciale ontheffing. De coördinator buitendienst meldt dit bij de toezichthouder van de provincie
Treffen maatregel	Extern gecertificeerd faunabeheerbedrijf	Als blijkt dat er sprake is van ernstige overlast of schade en daardoor ingrijpende maatregelen genomen geeft de coördinator buitendienst contactinformatie over gecertificeerde faunabeheerbedrijven door aan de bewoners.
Archivering en afmelden melding	Coördinator buitendienst	De coördinator vult het laatste deel van het meldingsformulier in en archiveert de melding in het digitale archief (Bijlage 7).

Bijlage 7 Formulier rapportage steenmarter

Formulier rapportage behandeling melding overlast steenmarters

Algemeen:

Heer of mevrouw: _____
Bedrijfsnaam: _____
Straat en nummer: _____
Postcode en plaats: _____
Telefoon: _____
E-mail: _____

Meldlocatie:

Straat en nummer: _____
Buurt en wijknummer: _____
Beschrijving: _____

Melding ontvangen op: _____ (datum)

Korte omschrijving inhoud van de melding:

Contact opgenomen op: _____ (datum)

Registratie na telefonisch contact:

Aard en mate van overlast: _____
Beschrijving toegangsmogelijkheden: _____

Advies aan eigenaar/bewoner:

Registratie bij gebruik ontheffing:

Melding aan toezichthouder provincie: _____
(naam toezichthouder, datum)
Accordering coördinator: _____

Toestemming verleend door toezichthouder: ja / nee
Kenmerken gevangen dier:

Locatie waar dier is vrijgelaten: _____
Genomen werende maatregelen: _____

Bijlage 8 Nuttige adressen

Steenmartercursus KAD
Kenniscentrum Dierplagen (KAD)
Vadaring 81
6702 EB Wageningen
Tel: 0317 - 419660
Internet: www.kad.nl

Bedrijven die huismarter problemen oplossen

Wagenaar ongediertebestrijding
Contactpersoon: J. Wagenaar
Hamelweg 10a
8131 RV Wijhe
Tel. mob: 06-10082028
Tel: 0570-521652
Email: jwwagenaar@hetnet.nl
Internet: www.obwwijhe.nl

Ongedierte Bestrijding Nederland (gecertificeerde behandeling huismarters)
Contactpersoon: J. Visser
Handelsweg 6
8061 RL Hasselt
Tel: 088-8888626
Email: info@obn-bv.nl
Internet: www.obn-bv.nl

Trentelman Valkerij & Faunabeheer
Contactpersoon: A. Trentelman
Oude Hengelseweg 88
7622 HX Borne
Tel: 074-266384/06-54337970
Email: info@trentelmanvalkerij.nl
Internet: www.trentelmanvalkerij.nl

Kennisorganisaties zoogdierstudie en –bescherming

Werkgroep Boomarter Nederland (WBN-VZZ)
Contactpersoon: Ir. B. van den Horn
Celciusstraat 4
3817 XG Amersfoort
Tel: 033-4625970
Email: belise@freeler.nl
Internet: www.werkgroepboomarter.nl

Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ)
Contactpersoon: ir. V. Dijkstra
Oude Kraan 8
6811 LJ Arnhem
Tel: 026-3705318
Internet: www.vzz.nl

Zoogdierenwerkgroep Overijssel
Contactpersoon: N. Driessen
Stationsweg 3
8011 CZ Zwolle
Tel: 038-4250960

Stichting Das&Boom Opvang en Advies
Rijksstraatweg 174
6573 DG Beek-Ubbergen
Tel: (024) 684 22 94
fax (024) 684 42 31
Email: dasenboom@dasenboom.nl
Internet: www.dasenboom.nl

Melding illegale steenmartervervolging

AID Inspectie Noord en Oost (inclusief Overijssel)
Lübeckplein 34
8017 JS Zwolle
Tel: 038-4291300

Nederlandse distributeurs preventieve middelen tegen steenmarters

Fi-Shock Nederland B.V. (schrikdraad voor rond het huis en hokken)
Franklinstraat 11
4004 JK Tiel
Tel: 0344-683827
Email: info@fishock.nl
Internet: www.fi-shock.nl

Vego VOF (Kemo module met ultrasone en elektroshok wering voor auto's)
Postbus 32014
6370 JA Landgraaf
Tel: 045-5332200
Internet: www.vego.nl

Martway bioproducts, Anti marter strip
Edwin de Laet
Mr. H.F. de Boerlaan 21151
7411 AP Deventer.
Tel: 06-42777692
info@martaway.nl